Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Syvende Afdeling)

27. marts 2025*

»Præjudiciel forelæggelse – retligt samarbejde på det civilretlige område – forordning (EU) 2015/848 – insolvensbehandling – artikel 31, stk. 1 – kendskab til insolvensbehandlingen – forpligtelser over for en skyldner, hvis opfyldelse skal ske til insolvensbehandleren – skyldnerens salg af et aktiv (bil) efter insolvensbehandlingens indledning – opfyldelse af en forpligtelse over for en skyldner«

I sag C-186/24,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Oberster Gerichtshof (øverste domstol, Østrig) ved afgørelse af 22. februar 2024, indgået til Domstolen den 8. marts 2024, i sagen

Matthäus Metzler, som insolvensbehandler for en insolvensbehandling,

mod

Auto1 European Cars BV,

har

DOMSTOLEN (Syvende Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, M. Gavalec, formanden for Anden Afdeling, K. Jürimäe (refererende dommer), og dommer Z. Csehi,

generaladvokat: M. Campos Sánchez-Bordona,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– Matthäus Metzler, som insolvensbehandler for en insolvensbehandling, ved Rechtsanwalt M. Metzler,

– Auto1 European Cars BV ved Rechtsanwalt F. Frank,

* Processprog: tysk.

– Europa-Kommissionen ved G. von Rintelen og W. Wils, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 31, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2015/848 af 20. maj 2015 om insolvensbehandling (EUT 2015, L 141, s. 19).

2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem på den ene side Matthäus Metzler, som insolvensbehandler under den insolvensbehandling, der er blevet indledt mod en skyldner, og på den anden side Auto1 European Cars BV (herefter »Auto1«) vedrørende den efter indledningen af denne insolvensbehandling foretagne indbetaling til insolvensboet af et beløb svarende til markedsværdien på et køretøj, som skyldneren solgte til Auto1.

Retsforskrifter

EU-retten

3 5. og 81. betragtning til forordning 2015/848 har følgende ordlyd:

»(5) Det er en forudsætning for et velfungerende indre marked, at parterne ikke tilskyndes til at overføre aktiver eller tvister fra én medlemsstat til en anden for at forbedre deres retsstilling til skade for kreditormassen (»forumshopping«).

[...]

(81) Det kan forekomme, at nogle af de berørte personer er uvidende om, at der er indledt insolvensbehandling, og i god tro handler i strid med de nye omstændigheder. Med henblik på at beskytte sådanne personer, der som følge af ukendskab til den udenlandske insolvensbehandling foretager en betaling til skyldneren i stedet for til den udenlandske insolvensbehandler, bør det fastsættes, at en sådan betaling frigør den pågældende person.«

4 Forordningens artikel 7 med overskriften »Lovvalg« er sålydende:

»1. Medmindre andet er fastsat i denne forordning, er den lovgivning, der finder anvendelse på insolvensbehandlingen og dens virkninger, lovgivningen i den medlemsstat, på hvis område insolvensbehandlingen indledes (»den medlemsstat, hvor insolvensbehandlingen indledes«).

2. Lovgivningen i den medlemsstat, hvor insolvensbehandlingen indledes, er bestemmende for betingelserne for insolvensbehandlingens indledning og afslutning samt for dens forløb. Lovgivningen bestemmer navnlig følgende:

[...]

b) hvilke aktiver der indgår i boet, der er under insolvensbehandling, og hvordan aktiver, som skyldneren erhverver efter insolvensbehandlingens indledning, skal behandles

c) skyldnerens og insolvensbehandlerens respektive beføjelser

[...]

m) reglerne vedrørende omstødelse, ugyldighed i forhold til kreditorerne eller ugyldighed i sig selv i forbindelse med retshandler, som er til skade for kreditormassen.«

5 Forordningens artikel 31 med overskriften »Opfyldelse af en forpligtelse over for en skyldner« er affattet på følgende måde:

»1. En person, som i en medlemsstat opfylder en forpligtelse over for en skyldner, som er genstand for en insolvensbehandling, der er indledt i en anden medlemsstat, selv om opfyldelse skulle være sket til insolvensbehandleren for denne insolvensbehandling, frigøres, hvis han ikke havde kendskab til, at insolvensbehandlingen var indledt.

2. En person, som har opfyldt en sådan forpligtelse inden bekendtgørelsen i henhold til artikel 28, formodes ikke at have haft kendskab til, at insolvensbehandlingen var indledt, medmindre andet godtgøres. En person, som har opfyldt forpligtelsen efter en sådan bekendtgørelse, formodes at have haft kendskab til, at insolvensbehandlingen var indledt, medmindre andet godtgøres.«

Østrigsk ret

6 § 3 i Insolvenzordnung (lov om insolvens) af 11. december 1914 (RGBl. 337/1914) bestemmer i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen (herefter »insolvensloven«), følgende:

»1 Retshandler, som skyldneren foretager efter insolvensbehandlingens indledning, og som berører det bo, der er under insolvensbehandling, er ugyldige i forhold til boets kreditorer. Modydelsen skal tilbageleveres til den anden part, for så vidt som den ville medføre berigelse af boet.

2 Den betalingspligtige frigøres ikke ved betaling af en gæld til skyldneren efter insolvensbehandlingens indledning, medmindre betalingen er sket til det bo, der er under insolvensbehandling, eller den betalingspligtige på betalingstidspunktet ikke havde kendskab til, at insolvensbehandlingen var indledt, og det manglende kendskab ikke skyldes manglende omhu (burde have haft kendskab hertil).«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

7 Ved afgørelse af 25. maj 2022 indledte Landesgericht Linz (den regionale domstol i Linz, Østrig) en insolvensbehandling af en skyldner og udpegede Matthäus Metzler som insolvensbehandler (herefter »insolvensbehandleren«). Bekendtgørelsen af denne afgørelse, der omfattede insolvensbehandlerens identitet, fandt sted samme dag.

8 Den 2. juni 2022 indgik skyldneren i eget navn en aftale om salg af en bil med Auto1, som er et nederlandsk selskab med hjemsted i Nederlandene, for et beløb på 48 870 EUR. Aftalen blev indgået i de lokaler, som Auto1's filial har i Østrig.

9 Efter modtagelsen af bilen i Østrig overførte Auto1 fra en konto i en bank i Tyskland det beløb, der svarede til bilens salgspris, til den konto i en bank i Østrig, som skyldneren havde angivet.

10 Insolvensbehandleren er af den opfattelse, at beløbet på 48 870 EUR tilhører det bo, der er under insolvensbehandling, idet salgsaftalen blev indgået efter insolvensbehandlingens indledning. Eftersom Auto1 havde videresolgt køretøjet til en tredjemand, anlagde insolvensbehandleren sag med påstand om værdierstatning til insolvensboet svarende til køretøjets salgspris. Insolvensbehandleren udvidede efterfølgende søgsmålets genstand til et krav om betaling af køretøjets markedsværdi, dvs. 62 261 EUR.

11 Auto1 anfægtede kravet under henvisning bl.a. til artikel 31 i forordning 2015/848. Auto1 er af den opfattelse, at dette krav kun kunne gøres gældende over for selskabet, hvis det havde haft kendskab til insolvensbehandlingens indledning på tidspunktet for købet af den omhandlede bil.

12 Landesgericht Linz (den regionale domstol i Linz) gav Auto1 medhold i selskabets oprindelige påstand. Den nævnte domstols afgørelse blev omstødt efter appel. Oberlandesgericht Linz (den øverste regionale domstol i Linz, Østrig) fastslog, at artikel 31 i forordning 2015/848 fandt anvendelse, eftersom den betaling, der blev foretaget til skyldneren, for det første skete fra en tysk bankkonto, hvilket er blevet efterprøvet, og eftersom Auto1 for det andet ikke rådede over alle relevante oplysninger med hensyn til insolvensbehandlingens indledning.

13 Insolvensbehandleren har iværksat appel til prøvelse af appeldomstolens afgørelse ved Oberster Gerichtshof (øverste domstol, Østrig), som er den forelæggende ret. Til støtte for appellen har insolvensbehandleren gjort gældende, at artikel 31 i forordning 2015/848 ikke finder anvendelse, eftersom denne bestemmelse forudsætter, at der foreligger en opfyldelse af en forpligtelse, der hviler på en gyldig retshandel, hvilket ikke er tilfældet i den foreliggende sag, henset til insolvenslovens § 3, stk. 1. Desuden er det grænseoverskridende element, der kræves i henhold til artikel 31 i forordning 2015/848, ikke til stede, idet den forpligtelse, som er omhandlet i den omtvistede salgsaftale, blev opfyldt i Østrig.

14 Den forelæggende ret har for det første konstateret, at i henhold til insolvenslovens § 3, stk. 1, kan de retshandler, som skyldneren foretager efter insolvensbehandlingens indledning, og som berører det bo, der er under insolvensbehandling, ikke gøres gældende over for kreditorerne under insolvensbehandlingen. Under disse omstændigheder vil et aktiv kunne inddrives, såfremt det er blevet unddraget dette bo på grund af en retshandel, som ikke kan gøres gældende over for kreditorerne i medfør af denne bestemmelse. Den nævnte bestemmelse fastsætter i øvrigt ikke nogen undtagelse i det tilfælde, hvor tredjemand har erhvervet aktivet i god tro uden at have kendskab til insolvensbehandlingens indledning.

15 For det andet har artikel 31, stk. 1, i forordning 2015/848 til formål at beskytte den gode tro hos en tredjemand, som i en anden medlemsstat end den, på hvis område insolvensbehandlingen er indledt, uden at have kendskab til insolvensbehandlingens eksistens opfylder en forpligtelse over for en skyldner efter datoen for denne behandlings indledning, selv om opfyldelsen skulle være sket til insolvensbehandleren. Ifølge retslitteraturen forudsætter denne bestemmelse imidlertid, at skyldneren har en fordring. Den finder således ikke anvendelse på opfyldelsen af en tredjemands forpligtelse over for en skyldner, der i henhold til insolvenslovens § 3, stk. 1, følger af en retshandel, som ikke kan gøres gældende over for det bo, der er under insolvensbehandling, fordi den blev indgået efter insolvensbehandlingens indledning.

16 Den forelæggende ret har imidlertid præciseret, at den – henset til ordlyden af artikel 31, stk. 1, i forordning 2015/848, der generelt omhandler opfyldelsen af en forpligtelse over for skyldneren – ikke udelukker, at denne bestemmelse kan finde anvendelse på forpligtelser, som tredjemand har opfyldt på grundlag af en ugyldig retshandel. I dette tilfælde vil det herefter skulle afgøres, om opfyldelsesstedet for en betalingsordre, der er givet i en anden medlemsstat end den, hvor insolvensbehandlingen er indledt, kan anses for opfyldelsesstedet for forpligtelsen i den nævnte bestemmelses forstand.

17 På denne baggrund har Oberster Gerichtshof (øverste domstol) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal artikel 31, stk. 1, i [forordning 2015/848] fortolkes således, at opfyldelse af forpligtelser over for en skyldner, der skulle være sket til insolvensbehandleren [for en insolvensbehandling], [i denne bestemmelses forstand] også omfatter opfyldelse af forpligtelser, der følger af en retshandel, som skyldneren først har indgået, efter at insolvensbehandlingen var indledt, og beføjelserne var overført til insolvensbehandleren?

Såfremt dette spørgsmål besvares bekræftende:

2) Skal artikel 31, stk. 1, i [forordning 2015/848] fortolkes således, at opfyldelsesstedet ifølge denne bestemmelse er det sted, hvor tredjemandens betaling foretages via overførsel fra en bankkonto dér, selv om tredjemanden ikke er hjemmehørende i den pågældende medlemsstat, men i en anden medlemsstat, [og] retshandelen ikke blev indgået, og ydelsen fra skyldneren […] ikke blev erlagt i sidstnævnte stat, men derimod via en filial, som tredjemanden havde i en anden medlemsstat, nemlig den stat, hvor insolvensbehandlingen blev indledt?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

18 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 31, stk. 1, i forordning 2015/848 skal fortolkes således, at forpligtelser, der er blevet opfyldt over for en skyldner, som er genstand for en insolvensbehandling, skønt de skulle være sket til fordel for insolvensbehandleren for denne insolvensbehandling, også omfatter opfyldelse af en forpligtelse, der følger af en retshandel, som skyldneren har indgået efter indledningen af den nævnte insolvensbehandling og overførslen af forvaltningen af aktiverne til insolvensbehandleren.

19 For at besvare dette spørgsmål skal der tages hensyn til bestemmelsens ordlyd, den sammenhæng, hvori bestemmelsen indgår, og de formål, der forfølges med den lovgivning, som den udgør en del af.

20 Hvad for det første angår ordlyden af artikel 31, stk. 1, i forordning 2015/848 fastsætter denne bestemmelse, at den person, som i en medlemsstat opfylder en forpligtelse over for en skyldner, som er genstand for en insolvensbehandling, der er indledt i en anden medlemsstat, selv om opfyldelse skulle være sket til insolvensbehandleren for denne insolvensbehandling, frigøres, hvis personen ikke havde kendskab til, at insolvensbehandlingen var indledt. Det skal bemærkes, at der

ikke er noget i denne bestemmelses ordlyd, som gør det muligt at lægge til grund, at bestemmelsen ikke finder anvendelse i tilfælde af opfyldelse af en forpligtelse, der udspringer af en retshandel indgået af en skyldner efter insolvensbehandlingens indledning.

21 Hvad for det andet angår den sammenhæng, hvori artikel 31, stk. 1, i forordning 2015/848 indgår, har Domstolen ganske vist fastslået, at der er tale om en materielretlig bestemmelse, som finder anvendelse uanset lex concursus (jf. i denne retning dom af 19.9.2013, van Buggenhout og van de Mierop, C-251/12, EU:C:2013:566, præmis 23).

22 Den nævnte bestemmelse kan imidlertid ikke forstås uafhængigt af forordningens artikel 7, som fastlægger den lovgivning, der finder anvendelse på insolvensbehandlingen og dens virkninger. Det følger af den nævnte forordnings artikel 7, stk. 2, litra b) og m), at det er lovgivningen i den medlemsstat, hvor insolvensbehandlingen indledes, som er bestemmende for, hvordan aktiver, som skyldneren erhverver efter insolvensbehandlingens indledning, skal behandles, og for spørgsmålet om, hvorvidt retshandler, som er til skade for kreditorerne, er ugyldige i sig selv.

23 Det følger heraf, at spørgsmålet om, hvorvidt den nævnte forordnings artikel 31, stk. 1, finder anvendelse på opfyldelsen af en forpligtelse, der følger af en retshandel, som en skyldner har indgået efter insolvensbehandlingens indledning, afhænger af de retsregler vedrørende handlers anfægtelighed, der er fastsat i den medlemsstat, hvor insolvensbehandlingen indledes.

24 Det fremgår således af en kontekstuel fortolkning af artikel 31, stk. 1, i forordning 2015/848, at begrebet »opfylder en forpligtelse« i denne bestemmelses forstand omfatter opfyldelsen af en forpligtelse, der følger af en retshandel indgået efter insolvensbehandlingens indledning og overførslen af beføjelserne til insolvensbehandleren, forudsat at en sådan retshandel i henhold til lovgivningen i den stat, hvor insolvensbehandlingen indledes, kan gøres gældende over for de kreditorer, som er parter i insolvensbehandlingen.

25 Denne fortolkning underbygges for det tredje af det formål, der forfølges med artikel 31, stk. 1, i forordning 2015/848. Det fremgår nemlig af 81. betragtning til denne forordning, at den nævnte bestemmelse har til formål at beskytte en tredjemand, der som følge af ukendskab til indledningen af en insolvensbehandling i en anden medlemsstat er i god tro med hensyn til, at opfyldelsen af den pågældendes forpligtelse over for skyldneren er frigørende.

26 Hvis opfyldelsen af en forpligtelse, der er støttet på en retshandel, som ikke kan gøres gældende over for de kreditorer, der er parter i insolvensbehandlingen, blev tillagt frigørende virkning i henhold til lovgivningen i den stat, hvor insolvensbehandlingen indledes, ville dette gå videre end den beskyttelse af tredjemands gode tro, som EU-lovgiver har ønsket. I dette tilfælde ville tredjemand nemlig være beskyttet mod et eventuelt krav, som insolvensbehandleren måtte fremsætte mod den pågældende på grund af uberettiget berigelse. En sådan fortolkning af artikel 31, stk. 1, i forordning 2015/848 ville i øvrigt være i strid med princippet om en streng fortolkning af undtagelserne til den automatiske anerkendelse af en insolvensbehandlings virkninger (jf. i denne retning dom af 18.4.2024, Luis Carlos m.fl., C-765/22 og C-772/22, EU:C:2024:331, præmis 74).

27 En fortolkning, som er i strid med den fortolkning, der er anlagt i nærværende doms præmis 24, ville endvidere gøre det muligt for skyldneren efter insolvensbehandlingens indledning let at flytte aktiver fra det bo, der er under insolvensbehandling, ved at sælge dem til tredjemand. Denne fortolkning ville således skade et af de grundlæggende formål med forordning 2015/848,

der fremgår af femte betragtning hertil, og som består i at undgå, at parterne tilskyndes til at flytte aktiver fra én stat til en anden med henblik på at forbedre deres retsstilling (jf. analogt dom af 19.9.2013, van Buggenhout og van de Mierop, C-251/12, EU:C:2013:566, præmis 35).

28 I det foreliggende tilfælde fastsætter insolvenslovens § 3, stk. 1, at retshandler, som skyldneren foretager efter indledningen af en insolvensbehandling, og som berører det bo, der er under insolvensbehandling, er ugyldige i forhold til de kreditorer, der er parter i denne insolvensbehandling. Det følger heraf, at den salgsaftale, som skyldneren indgik med Auto1 efter indledningen af insolvensbehandlingen af den pågældende, ikke kan gøres gældende i henhold til østrigsk ret, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at afgøre. Såfremt dette er tilfældet, finder artikel 31, stk. 1, i forordning 2015/848 ikke anvendelse.

29 Det følger af ovenstående betragtninger, at det første spørgsmål skal besvares med, at artikel 31, stk. 1, i forordning 2015/848 skal fortolkes således, at forpligtelser, der er blevet opfyldt over for en skyldner, som er genstand for en insolvensbehandling, skønt de skulle være sket til fordel for insolvensbehandleren for denne insolvensbehandling, også omfatter opfyldelse af en forpligtelse, der følger af en retshandel, som skyldneren har indgået efter den nævnte insolvensbehandlings indledning og overførslen af forvaltningen af aktiverne til insolvensbehandleren, forudsat at en sådan retshandel i henhold til lovgivningen i den stat, hvor insolvensbehandlingen indledes, kan gøres gældende over for de kreditorer, som er parter i insolvensbehandlingen.

Det andet spørgsmål

30 Henset til besvarelsen af det første spørgsmål er det ufornødent at besvare det andet spørgsmål.

Sagsomkostninger

31 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Syvende Afdeling) for ret:

Artikel 31, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2015/848 af 20. maj 2015 om insolvensbehandling

skal fortolkes således, at

forpligtelser, der er blevet opfyldt over for en skyldner, som er genstand for en insolvensbehandling, skønt de skulle være sket til fordel for insolvensbehandleren for denne insolvensbehandling, også omfatter opfyldelse af en forpligtelse, der følger af en retshandel, som skyldneren har indgået efter den nævnte insolvensbehandlings indledning og overførslen af forvaltningen af aktiverne til insolvensbehandleren, forudsat at en sådan retshandel i henhold til lovgivningen i den stat, hvor insolvensbehandlingen indledes, kan gøres gældende over for de kreditorer, som er parter i insolvensbehandlingen.

Underskrifter